

کتابچه آموزشی کارآموزی دانشجویان رشته فوریت‌های پزشکی

راهنمای حضور حرفه‌ای، یادگیری بالینی و ارزیابی عملکرد در محیط‌های کارآموزی

ویژه دانشجویان کارشناسی فوریت‌های پزشکی
تهیه و تدوین: گروه آموزشی

مقدمه و فلسفه کارآموزی

کارآموزی بالینی مهم‌ترین پل میان دانش نظری و عملکرد حرفه‌ای دانشجوی فوریت‌های پزشکی است. هدف کارآموزی صرفاً مشاهده اقدامات درمانی نیست؛ دانشجو باید بتواند با رعایت ایمنی، اخلاق حرفه‌ای، ارتباط مؤثر و حدود صلاحیت خود، در فرایند ارزیابی و مراقبت از بیمار مشارکت کند.

اهداف کلی

- تبدیل دانش نظری به مهارت عملی و تصمیم‌گیری بالینی
- تقویت رویکرد بیمارمحور و اولویت‌بندی در شرایط اورژانسی
- کسب مهارت در ارزیابی اولیه و ثانویه بیمار و تشخیص مشکلات تهدیدکننده حیات
- تقویت مهارت‌های ارتباطی با بیمار، همراه، تیم درمان و کارکنان مرکز
- آشنایی با ساختار، وظایف و فرایندهای کاری واحدهای پیش‌بیمارستانی و بیمارستانی
- توسعه تفکر انتقادی، گزارش‌دهی دقیق و مستندسازی حرفه‌ای

اصل طلایی کارآموزی

«اول ایمنی، سپس ارزیابی، سپس مداخله و در تمام مراحل: ارتباط، مستندسازی و بازبینی»

قوانین حضور و رفتار حرفه‌ای

الف (پیش از شروع شیفت

- حضور به موقع طبق مقررات مرکز آموزشی
- پوشش فرم و تجهیزات حفاظت فردی مطابق ضوابط دانشگاه و مرکز
- آمادگی ذهنی و جسمی؛ در صورت بیماری، خستگی شدید یا شرایطی که ایمنی بیمار را مختل می‌کند، موضوع به مربی اطلاع داده شود
- مرور اهداف شیفت و تعیین مواردی که دانشجو قصد یادگیری آن‌ها را دارد.

ب (هنگام حضور در بخش/پایگاه

- دانشجو باید خود را به مسئول شیفت و مربی معرفی کند
- هر اقدام تشخیصی یا درمانی بر اساس سطح مهارت و با اطلاع و نظارت فرد مسئول انجام شود
- بدون اجازه به پرونده، تجهیزات یا داروهای بخش دسترسی ایجاد نشود
- گفت‌وگو درباره وضعیت بیمار در فضاهای عمومی و شبکه‌های اجتماعی ممنوع است
- عکاسی یا ضبط صدا/تصویر از بیمار، پرونده یا محیط بالینی بدون مجوز رسمی ممنوع است
- در مواجهه با خطا، حادثه، آسیب، موضوع باید سریع و صادقانه به مربی/مسئول مربوط گزارش شود

ج (ارتباط حرفه‌ای

با بیمار محترمانه، کوتاه، واضح و متناسب با سطح درک او صحبت کنید. از شوخی نامناسب، قضاوت، برچسب‌زنی، بحث شخصی و اظهارنظر خارج از صلاحیت حرفه‌ای پرهیز کنید

ایمنی بیمار، کنترل عفونت و ایمنی فردی

کنترل عفونت

- بهداشت دست در زمان‌های ضروری و استفاده صحیح از محلول/شست‌وشوی دست
- بر اساس خطر مواجهه PPE استفاده متناسب از دستکش، ماسک، محافظ چشم و سایر
- رعایت اصول آسپتیک در اقدامات تهاجمی و آماده‌سازی تجهیزات
- دفع ایمن وسایل تیز و آلوده در ظروف استاندارد؛ از ریپ‌کردن سوزن خودداری شود
- پاک‌سازی و آماده‌سازی تجهیزات پس از استفاده طبق پروتکل مرکز

ایمنی صحنه و بیمار

- قبل از نزدیک شدن به بیمار، خطرات محیطی، ترافیک، برق، آتش، مواد شیمیایی، خشونت و سایر تهدیدها بررسی شود
- در انتقال و جابه‌جایی بیمار، ایمنی بیمار، تیم و تجهیزات هم‌زمان در نظر گرفته شود
- هویت بیمار با روش‌های مورد تأیید مرکز بررسی شود
- آلرژی، داروهای مصرفی، سابقه مهم و خطرات فوری قبل از مداخلات مرتبط بررسی شوند

مواجهه شغلی

در صورت تماس با خون یا مایعات بدن، ابتدا ایمنی خود را حفظ کنید، محل تماس را طبق پروتکل پاک‌سازی کرده و حادثه را بلافاصله به مسئول مربوط گزارش دهید تا ارزیابی و پیگیری لازم انجام شود.

مهارت‌های مورد انتظار دانشجو

سطح ۱: مشاهده و شناخت

- ✓ شناخت تجهیزات، محل نگهداری و کاربرد آنها
- ✓ مشاهده اجرای صحیح مهارت توسط مربی و بیان مراحل آن
- ✓ توانایی توضیح اندیکاسیون، منع مصرف و عوارض اقدامات شایع

سطح ۲: انجام تحت نظارت

- ✓ اندازه‌گیری و ثبت علائم حیاتی
- ✓ گرفتن شرح حال هدفمند و گزارش یافته‌ها
- ✓ آماده‌سازی تجهیزات و کمک به اقدامات تشخیصی/درمانی
- ✓ اجرای مهارت‌هایی که در برنامه آموزشی و سطح صلاحیت دانشجو تعریف شده‌اند، با نظارت مربی

سطح ۳: مشارکت در مدیریت بیمار

- ✓ اولویت‌بندی مشکلات بیمار و پیشنهاد اقدامات مناسب به مربی
- ✓ ارائه گزارش ساختارمند به تیم درمان
- ✓ مشارکت در پایش پاسخ بیمار به مداخلات
- ✓ مستندسازی دقیق یافته‌ها و اقدامات طبق مقررات

حدود صلاحیت

دانشجو نیروی جایگزین کارکنان نیست.

هیچ مهارتی نباید صرفاً برای تمرین و بدون اندیکاسیون بالینی انجام شود.

در صورت تردید، اقدام را متوقف و از مربی سؤال کنید

ارتباط با بیمار و تیم درمان

اصول ارتباط با بیمار

- ✓ معرفی خود و بیان نقش دانشجو
- ✓ توضیح ساده و کوتاه درباره کاری که قرار است انجام شود
- ✓ گرفتن رضایت و همراهی بیمار مطابق مقررات مرکز و با نظارت مربی
- ✓ گوش دادن فعال و توجه به نگرانی‌های بیمار
- ✓ حفظ حریم خصوصی و پوشش مناسب بیمار هنگام معاینه
- ✓ استفاده از زبان غیرقضاوتی و احترام به فرهنگ و ترجیحات بیمار

بازخوردپذیری

دانشجو باید پس از هر شیفت حداقل یک نقطه قوت، یک خطای قابل اصلاح و یک هدف یادگیری برای شیفت بعدی ثبت کند.

دفترچه ثبت فعالیت‌ها و بازتاب یادگیری

پیشنهاد می‌شود دانشجو برای هر شیفت، موارد زیر را ثبت کند:

بازتاب و نکته یادگیری	سطح مشارکت	مورد یا مهارت	تاریخ/شیفت

پرسش‌های پایان شیفت

- ✓ امروز چه چیزی را بهتر از قبل یاد گرفتیم؟
- ✓ کدام تصمیم یا مهارت برایم دشوار بود؟
- ✓ چه خطری برای بیمار یا تیم ممکن بود ایجاد شود و چگونه کنترل شد؟
- ✓ برای شیفت بعد چه چیزی را باید مرور یا تمرین کنم؟

ارزیابی کارآموزی و چک لیست عملکرد

ارزیابی باید بر اساس مشاهده مستقیم، شواهد عملکردی، گزارش مربی و میزان دستیابی به اهداف آموزشی انجام شود

مسئله	قابل قبول	نیازمند بهبود	حوزه
☐	☐	☐	حضور منظم و آمادگی حرفه‌ای
☐	☐	☐	PPE کنترل عفونت و
☐	☐	☐	ارزیابی اولیه و علائم حیاتی
☐	☐	☐	ارتباط با بیمار و همراه
☐	☐	☐	ارتباط با تیم درمان و گزارش SBAR
☐	☐	☐	آماده‌سازی و کار با تجهیزات
☐	☐	☐	ایمنی بیمار و صحنه
☐	☐	☐	مستندسازی و ثبت فعالیت‌ها
☐	☐	☐	تفکر انتقادی و اولویت‌بندی
☐	☐	☐	پذیرش بازخورد و اصلاح عملکرد

معیار تصمیم‌گیری مربی

ارزیابی نهایی نباید فقط بر تعداد اقدامات انجام‌شده متکی باشد؛ ایمنی، صحت عملکرد، استدلال بالینی، اخلاق حرفه‌ای، ارتباط و توانایی گزارش‌دهی نیز باید لحاظ شوند.

برنامه پیشنهادی هر شیفت کارآموزی

- ✓ دقیقه: حضور، معرفی، مرور اهداف و تقسیم وظایف ۱۵-۱۰
- ✓ دقیقه: آشنایی با محیط، تجهیزات و بررسی آمادگی وسایل ۳۰-۱۵
- ✓ بخش اصلی شیفت: مشاهده، مشارکت تحت نظارت، ارزیابی بیمار و ثبت فعالیت‌ها
- ✓ میانه شیفت: بازخورد کوتاه با مربی و تعیین یک هدف اصلاحی
- ✓ پایان شیفت: گزارش موارد مهم، تکمیل مستندات و بازتاب یادگیری
- ✓ پس از شیفت: مطالعه هدفمند یک موضوع مرتبط با موارد مشاهده‌شده